

AVANTATGES I INCONVENIENTS ECONÒMICS DE LA INDEPENDÈNCIA DE CATALUNYA

Debat a la Societat Catalana d'Economia de l'Institut d'Estudis Catalans.

GERMÀ BEL, FRANCESC GRANELL i GUILLEM LÓPEZ CASASNOVAS

15 de setembre de 2014

Germà Bel

Està molt bé això que en aquest debat no es plantegi parlar del procés (a la independència), perquè el procés és la transició i la transició és el que obliga a fer escenaris.

Entre els juristes i els economistes hi ha una diferència fonamental pel que fa referència als escenaris. Els juristes tracten els escenaris en termes de pot passar o no d'acord amb la llei. Els economistes assignem probabilitats, com si diguéssim, som més de campana de Gauss. I a mi se m'havia acudit parlar de tres aspectes i mig del que podria ser un futur estat independent.

Abans de precisar quin és el mig, he d'avançar que per mi la discussió que s'està tenint a Catalunya no és substancialment sobre economia, i la visió que jo tinc no és substancialment basada en les meves anàlisis econòmiques. Dit això, és veritat, no sé si com deia Villarroel «els diners són l'ànima», però és un assumpte molt important i en tot cas és el que ens convoca avui.

En relació amb els tres aspectes i mig, el primer seria l'aspecte de sector públic. Faria una derivada molt petita, que seria el segon, a una qüestió molt important en el sector públic, que segurament necessitaria més temps, que és la qüestió de les pensions. Dedicaré mig aspecte a les qüestions de política monetària, perquè quan hom està amb Guillem López Casasnovas no cal dedicar massa temps a les qüestions de la política monetària. De fet, si ell hagués parlat primer segurament

no n'hauria parlat gens, i bàsicament em centraré a explicar què ens ha deixat resolt el debat d'Escòcia. I en tercer lloc parlaré dels aspectes més de sector privat, centrats en el que tots discutim més, que és efectes, futur, l'estat futur del comerç en una Catalunya independent. I acabaré amb quelcom que crec que relativament es parla menys, que és quines són les possibilitats, les oportunitats que s'obren en algunes qüestions molt importants pel que fa a l'activitat del sector privat.

Jo crec que hem anat resolent coses pel que fa a l'anàlisi dels efectes sobre el sector públic. Des d'aquella polèmica dels 16.000 milions, si existien o no, que va donar lloc a un article meu publicat a *La Vanguardia* amb el títol «¿Dónde estará mi carro?», fins que ens van aclarir al Parlament d'Extremadura, el grup del PP, que el carro eren 16.000 milions, i existia. En una moció del PP a Extremadura van dir: «Si Cataluña se independiza el Estado pierde 16.000 millones.» Ens ho ha acabat d'aclarir els comptes públics *territorialitzats* del Govern central d'Ángel de la Fuente, d'una forma indirecta, perquè els camins del Senyor són inescrutables. Per refrescar-los una mica —tots ho han seguit—, els comptes públics territorialitzats són una mena de balanços fiscals, que no són balanços fiscals. Només tenint en compte la distribució entre tot Espanya dels serveis centrals que presta l'Administració central, el resultat que treia Ángel de la Fuente, i uns altres autors, era que el dèficit fiscal de Catalunya era de 8.500 milions d'euros. La xifra relativament comparable pel mateix any de la Generalitat de Catalunya era d'11.000 milions d'euros. La Generalitat de Catalunya per al 2011, un any una mica per sota de la mitjana, va calcular que, tenint en compte simplement els ingressos i despeses de l'Estat a Catalunya —Estat sector central—, la diferència era de 15.000 milions i, tenint en compte la imputació dels serveis centrals a Catalunya, era d'11.000 milions. Per què hi ha aquesta diferència entre 11.000 i 8.500? Quines són les dues grans diferències que hi ha a les *cuentas públicas territorializadas* que redueixen aquesta xifra d'11.000 a 8.500?

N'hi ha dues d'importants. Una és que els ingressos impositius que es deriven dels turistes espanyols, en lloc d'assignar-se a la regió que rep els turistes, s'assignen a la regió de la qual han sortit. Per exemple, si algú d'Albacete visita Barcelona, els impostos que ha pagat a Barcelona sent turista s'assignen com a ingressos a Albacete i no a Barcelona. I viceversa, si algú de Barcelona va a Albacete, el mateix. I, a més a més, els impostos que paguen els turistes estrangers no s'assignen a la regió que els acull, sinó que es reparteixen entre tot Espanya.

És clar, si Catalunya és un estat independent el que passaria és que els ingressos serien per a Catalunya; igual si Albacete fos una província independent. Aquesta és la realitat. Això ja provoca per a algunes regions, sobretot les mediterrànies, que tenen un balanç molt positiu de turistes, espanyols i estrangers, una reducció dels ingressos de més de 1.000 milions, en el cas de Catalunya.

Pel que fa a l'altre gran element de diferència, Ángel de la Fuente fa una cosa que a mi em sembla molt ben feta i és que neutralitza el dèficit. Es diu que el dèficit no s'ha de comptar perquè mai se sap quan es pagarà. Doncs, el neutralitza, perquè en el futur s'haurà de pagar, i l'element que ell utilitza per neutralitzar-lo, que és legítim, no és la participació de cada regió en els ingressos impositius de l'Estat, sinó la població. Com que Catalunya paga un percentatge dels ingressos estatals més alt que la seva població, això també redueix la xifra de dèficit.

Aquests són els dos grans elements de discrepància, no els únics, entre les figures de *las cuentas públicas* i les de la Generalitat. Per tant, sabem que estem parlant bàsicament dels mateixos diners. I també sabem que, sense tenir en compte els serveis que l'Estat presta a Catalunya, que són personal central, o exèrcit, etcètera, els comptes ingressos/despeses també són molt semblants: 15.000 milions.

Per tant, hi ha gent que planteja que en realitat no s'han de tenir en compte el 15.000, sinó que s'han de tenir en compte els 11.000. És cert que a Catalunya s'haurien de contractar milers de persones per fer aquests serveis que ara fa l'Administració, però suposant que en aquest aspecte no hi hagués cap canvi de política i que un estat independent contractés aquestes desenes de milers de persones per prestar aquests serveis, el que estaria passant seria que es crearien unes desenes de milers de llocs de treball de gent i que, excepte la gent desplaçada a ambaixades i consultats, pagarien impostos a Catalunya, quan farien la declaració de la renda, o consumirien a Catalunya, amb la qual cosa els mecanismes d'Ángel de la Fuente en una realitat verdadera no s'aplicarien.

Segon aspecte important per a alguna gent: pensions. Jo no hi dedicaré molt de temps, encara que a la societat es dedica molt de temps a saber com es pagarien les pensions en un futur estat català. Quin seria l'efecte? Hem de partir que no hi hagués un canvi de sistema —cosa difícil—, per exemple, en un sistema de capitalització privat. Les pensions es pagarien com fins ara. A mi cada mes la

universitat em reté uns diners. Bé, a la gent que treballa a la SEAT el Govern li reté uns diners, per ser més precisos, i aquests diners els paguen a la gent que cobra una pensió. És clar, quina és la realitat dels darrers quinze o vint anys en matèria de pensions? La realitat que coneixem, que és l'únic predictor que tenim per al futur, encara que no sigui perfecte, és que en èpoques de creixement econòmic el sistema de la Seguretat Social a Catalunya ha tingut superàvit. Un superàvit notable, més alt que el superàvit conjunt de l'Estat, parlo sempre en termes relatius. Fins i tot els anys en què el conjunt de l'Estat tenia superàvit, que no era sempre que les coses anaven bé. Ara no és així. Ara el sistema de la Seguretat Social a Catalunya té dèficit, però té un dèficit que és aproximadament la meitat del dèficit del conjunt de la Seguretat Social a Espanya. Per això els contribuents actuals a la Seguretat Social o els contribuents generals a Catalunya, si es volgués analitzar d'aquesta forma, ens estem compromentent a pagar el dèficit de les pensions a Catalunya i una part del dèficit de la resta d'Espanya, perquè el dèficit del conjunt d'Espanya és més gran. Aquests són els números, els números no són altres. En matèria del sector públic és molt clar. De fet, després quan parlaré de relacions comercials, els faré un *finallet* que els deixarà tot això molt clar.

I molt ràpidament passo a l'aspecte de què em vull ocupar menys, que és a la qüestió monetària. Ja he dit que seré molt breu, perquè em vull centrar més en les qüestions comercials. Jo he tingut l'oportunitat d'aprendre moltíssim els darrers anys discutint amb gent que en sap molt més que jo. D'això he discutit molt, en el sentit anglosaxó, amb en Guillem López Casasnovas o amb en Jordi Galí, no vull dir ara tots els noms. També m'ha fet molt d'interès seguir el debat sobre Escòcia, perquè els anglesos, els britànics, discuteixen d'una altra manera. Jo crec que avui en dia si qualsevol persona diu a Gran Bretanya o Escòcia que els escocesos no poden tenir la lliura, les riallades se senten fins a Pequín. Perquè després que John Kay, el professor més degà d'escoles de negocis de Gran Bretanya, oposat a la secessió, londinenc, va escriure com els anglesos farien fora els escocesos de la lliura i com impedirien que els escocesos fessin polítiques que els permetessin estar associats a la lliura, el debat acadèmic a Gran Bretanya es va acabar. Altra cosa és que aquí hi hagi gent que faci com que hi ha un debat acadèmic a Gran Bretanya. Però és que després que dos premis Nobel com Mirrlees, escocès, i Stiglitz van preguntar com s'impediria que un govern escocès gestionés en lliures esterlines, ha quedat ben clar. Al final només hi ha hagut un article d'un altre

premi Nobel, que és Krugman —que alguns han llegit, s'ha difós molt—, que ha dit: «És que a Escòcia no li interessaria tenir l'euro perquè si tingués l'euro seria com l'Espanya sense el sol.» Crec que era la frase literal i no ho dic amb cap segones intencions, i hi ha un argument que probablement sí que s'ha de discutir. Si Escòcia aguanta la lliura esterlina, però no té una unió fiscal amb Anglaterra i Gal·les, això li pot comportar molts problemes. Els mateixos problemes que ara li comporta a Espanya estar a l'euro. Jo llavors ja no sabia si Krugman deia que a Escòcia no li convenia deixar la lliura i no li convenia la secessió, o deia que a Espanya li interessava sortir de l'euro. Perquè Krugman va ser molt clar, per qui se'l cregui, sense unió fiscal i mutualització de deutes no et convé la mateixa moneda, i Espanya no tindrà unió fiscal a la Unió Europea. Perquè la unió fiscal no és tenir el mateix IVA, la unió fiscal és tenir un pressupost que et permet fer polítiques contracíclics a llocs asimètrics com els Estats Units. Als Estats Units, l'IVA cadascú se'l posa com vol, però el Govern federal té un pressupost pesant que li permet fer polítiques contra xocs. Això a Europa no hi és, ni hi serà en les properes dècades. I a Europa no hi ha, i crec que no hi haurà en les properes dècades tampoc, mutualització de deutes, que és alguna cosa diferent.

Pel que fa a les relacions comercials, de relacions comercials en tenim molts estudis. Des del ministeri que pressuposa una baixada del 20 % del PIB, que els he de dir que és quasi la mateixa que va baixar el PIB català a la Guerra Civil, inclosos els bombardejos. No he fet cap acudit, va ser el 23 % la baixada del PIB, a través de l'Instituto de Estudios Económicos. Tenim la Unión del Pueblo y Democracia, que va publicar el novembre de l'any passat un informe que diu que el PIB català baixarà per efecte comercial un 10 %, com el basc. Però que, tenint en compte el tema fiscal, la pèrdua de renda de Catalunya estaria entre un 2 % i un 3 %. Ells ho tenen molt clar això de l'efecte fiscal.

Després tenim coses que s'han fet a Catalunya. Jo els volia parlar una mica dels còmputos que van fer per al *paper* de l'informe del Consell Assessor per a la Transició Nacional, que és el que està més bé, però he d'aclarir que jo en formava part. Per tant, vull fer referència al de la Cambra de Comerç de Barcelona.

Bé, la Cambra de Comerç fa diferents escenaris de coses que podrien passar amb el comerç. I a mi em va fer gràcia perquè, quan va sortir publicat, en alguns titulars als mitjans es deia que la independència podria provocar una baixada

del comerç del 5 %. L'efecte boicot i totes aquestes coses. Els que van fer aquests titulars no s'adonaven que aquest era el supòsit més extremat que feia la Cambra de Comerç, i els explicaré per què. Perquè resulta que més del 40 % d'empreses catalanes que exporten són multinacionals: catalanes i espanyoles, espanyoles i estrangeres, que exporten més de la meitat de l'exportació. Com que encara no ha dit ningú que hem de fer un boicot a Repsol..., veuen per on vaig? El supòsit del 5 % de caiguda del PIB era si cap empresa catalana venia un sol euro a la resta d'Espanya. Ara només cal que tinguin en compte que dos terços de l'exportació catalana a la resta d'Espanya és de productes intermedis, no finals. Aquest escenari extrem de la Cambra de Comerç, que alguns van publicar com central, vol dir que es para el sistema productiu espanyol perquè no poden fer cotxes a l'Opel i a la Ford.

Acabo amb una cosa que em sembla més important, la riquesa d'un país no la defineixen els mercats esclaus, ni els mercats protegits, ni els impostos que va cobrar ahir, ni els impostos que cobrarà demà, perquè els impostos són un resultat de l'activitat, no són un pressupòsit. La riquesa d'un país la determina la capacitat d'innovar, de canviar i de ser flexible. I els ho dic, crec que hi ha molts números perquè un estat independent ho faci millor que l'Estat espanyol. I saben per què? Perquè l'Estat espanyol és el pitjor estat d'Europa en quant a les condicions i càrregues reguladores per obrir negocis. Quan dic «el pitjor estat d'Europa» no exagero; a l'informe del Fòrum Mundial de Davos de l'any passat era l'Estat 142 de tots els estats que valoraven quant a facilitat per obrir negocis, càrregues reguladores, etcètera. Kosovo i Moldàvia estaven al 90 i escaig. I això és com la lliga, si estàs més baix, estàs pitjor. Després de tantes reformes que s'han fet, acaba de sortir un informe que Espanya ha passat del lloc 142 al 136. Hi ha algunes característiques que fan pensar que en matèria de flexibilitat, de més llibertat econòmica de mercats, que és el que pressuposa la capacitat d'adaptar-te a canvis, és molt difícil fer-ho pitjor que Espanya, i em sembla que alguns tenim la voluntat de fer-ho millor.

Francesc Granell

«El concepte d'*independència* el veig antiquat i una mica rovellat...» «Seria irresponsable portar el país cap a un canvi que significaria una frustració col·lectiva.» «Entre Catalunya i Espanya existeixen prou llaços i història compartida per tenir molt present aquest bagatge comú que es manifesta inclús en la composició demogràfica de Catalunya.» Això ho deia Artur Mas el 2002, quan era conseller en cap del Govern de la Generalitat de Catalunya, presidida per Jordi Pujol, abans de les eleccions de 2003, que van portar a la presidència de la Generalitat, al capdavant d'un tripartit, Pasqual Maragall, malgrat que Mas, com a candidat de CiU, havia obtingut més vots que Maragall, com a candidat del PSC.

Aquesta idea de Mas contra l'independentisme no era nova dins el catalanisme. Quan vaig entrar com a director general de la primera Generalitat estatutària, el 1980, el president Tarradellas, que havia accedit a la presidència de la Generalitat a l'exili el 1954, elegit per un Parlament de Catalunya reunit a Mèxic sota presidència del meu besoncle i exconseller del PSUC a la Generalitat republicana, Estanislau Ruiz Ponsetí, va encaminar-me a parlar amb l'editor Joan Grijalbo, que havia tornat de l'exili i que es donava la circumstància que durant la Generalitat republicana havia estat director general de Comerç, que era el càrrec que jo començava a ocupar al Govern de la Generalitat restablerta. Ni en Tarradellas ni en Grijalbo, amb el qual vaig parlar molt perquè havia sigut company i amic del meu besoncle també exiliat com ell, no eren independentistes, la qual cosa va quedar ben palesa en les nostres converses de llavors.

El mateix expresident Jordi Pujol havia negat molts cops durant el seu període presidencial al capdavant de la Generalitat (1980-2003) que la línia independentista fos la millor i sempre s'havia manifestat en favor d'un autonomisme eficaç i ben dotat.

Les paraules d'Artur Mas el 2002 i les idees de Jordi Pujol en la seva època com a president i les de Tarradellas i Grijalbo podrien servir per ara acabar aquesta conferència meva si pensem que, com a director general honorari de la Comissió Europea que soc, estic plenament d'acord amb el que han dit el president de la Comissió José Manuel Durao Barroso, el president de l'eurogrup Jean Claude

Juncker o el president del Parlament Europeu Martin Schulz quan han afirmat repetidament que una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea sense que sigui legal cap mena d'«ampliació interna», com alguns pretenen.

El president de la Generalitat Artur Mas, la vicepresidenta Joana Ortega i el conseller d'Economia i Coneixement Andreu Mas-Colell han dit repetidament que una Catalunya independent no tindria sentit fora de la Unió Europea, i joestic plenament d'acord amb això, com he dit en un meu capítol al llibre recentment editat pel Col·legi d'Economistes de Catalunya *Economia de Catalunya: preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència* (ed. Profit), en què constato que una Catalunya fora d'Espanya perdrà la seva condició de membre de la Unió Europea.

Endemés fa uns anys, el 2002, vaig tenir ocasió de repassar la tradició europeista de Catalunya en un altre llibre *Catalunya dins la Unió Europea* (Edicions 62).

El sentiment meu és que Catalunya no serà independent per més que resulti evident que la dimensió econòmica de l'economia catalana, amb els seus 7,5 milions d'habitants i més de 200.000 milions d'euros de PIB, és suficient per fer de Catalunya una unitat econòmica viable al món actual i, endemés, relativament rica, amb 28.000 euros *per capita*.

El problema és que els costos de transició cap a la independència serien superiors als costos del que alguns veuen com de la dependència que ens significa estar dins d'Espanya. Per tant, i sense entrar en consideracions ideològiques independentistes les quals jo respecto —només faltaria—, en termes econòmics una hipotètica independència ens genera moltes incerteses, excessives per prendre partit en favor d'una declaració unilateral d'independència que podem imaginar com començaria, però no com acabaria.

Catalunya va tenir una certa possibilitat de ser un nou estat europeu a la fi de la Primera Guerra Mundial —una Primera Guerra Mundial de la qual ara commemorem el centenari, com celebrem, també, el centenari de la Mancomunitat de Prat de la Riba— quan es va intentar el reconeixement com a estat nou al Tractat de Versalles, pel qual es va crear la «Societat de Nacions», però la delegació del Comitè Pro-Catalunya destacada a París per donar suport al Comitè Nacional Català no va convèncer els homes del president nord-americà Woodrow Wilson i del primer ministre francès Georges Clemenceau

que el cas català era similar al d'alguns països de la Rússia extsarista, de l'antic imperi austrohongarès o de l'antic imperi otomà que sí que van obtenir la seva independència a Versalles.

En el cas de Catalunya, la reivindicació només tenia llavors el precedent de l'efímera independència de la República Catalana de Pau Claris d'una setmana, del 17 al 23 de gener de 1641, abans d'entregar-se a la protecció de França.

Aquell intent d'independència de la fi de la Primera Guerra Mundial —en un context en què la vaga de La Canadencs de febrer de 1918 va refredar molt els anhels independentistes de la burgesia— es veuria després reproduït als intents per aconseguir la independència de Catalunya, que només van durar del 14 al 17 d'abril de 1931, la República de Francesc Macià, i unes poques hores del 6 d'octubre de 1934, la de Lluís Companys.

La Catalunya actual dins l'Espanya de les autonomies, consagrada per la Constitució de 1978, acceptada pel 90% de l'electorat català, disposa d'un elevat grau d'autogovern. Aquesta autonomia dona lloc a una solució quasi federal en què la Generalitat actual té moltes més competències de les que tenia Catalunya abans de la victòria borbònica del 1714 que va liquidar les «constitucions i altres drets de Catalunya».

El Decret de Nova Planta de 1716 va significar la pèrdua de certes institucions, però això no vol dir que Catalunya hagués estat abans una unitat política plenament independent, com ho demostra el fet que no va tenir representants a la negociació del Tractat d'Utrecht de juliol del 1713 ni a la Pau de Westfàlia, per la qual el 1648 es va crear el sistema modern d'estats.

La realitat històrica catalana dista, en aquest sentit, molt de la real independència d'Escòcia abans del Tractat d'Unió de 1707, que ara s'ha pogut invocar de cara al referèndum independentista escocès pactat entre Cameron i Salmond per al 18 de setembre del 2014.

Certament, la incomprensió del Govern de la Moncloa respecte a l'especificitat de Catalunya en el context espanyol, la Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic (LOAPA), d'octubre de 1983, una part de les sentències del Tribunal Constitucional respecte al títol VIII de la Constitució i en especial la sentència 31/2010, de 28 de juny, respecte a l'Estatut de Miravet de 2006, ajuden a estimular

el sentiment independentista, perquè s'ha oblidat que la mateixa Constitució espanyola de 1978 diferenciava entre nacionalitats i regions, cosa que amb el «café per a tots» ha quedat pràcticament esborrada per més que Catalunya tingui assumides més competències que altres comunitats autònomes espanyoles, sense tenir, però —i això és un problema— el regim fiscal basc o navarrès.

La idea que «Espanya frena» el desenvolupament de Catalunya com a conseqüència del dèficit fiscal en els comptes Catalunya-Espanya i les mancances que Catalunya pateix respecte a certes infraestructures materials i immaterials s'ha aconseguit inculcar a molta gent. El problema que no sempre s'explica és, però, que moltes de les mancances de l'autonomia són conseqüència del fet que la crisi econòmica mundial ha generat caiguda de bases fiscals arreu i retallades a l'estat del benestar a què ens havíem acostumat, la qual cosa genera malestar i ajuda a impulsar el sentiment independentista que buscaria en la il·lusió per la independència un revulsiu al descontentament social actual manifestat a través dels indignats o, en les recents eleccions europees, pel resultat de Podemos.

De totes maneres, i com que se m'ha invitat a parlar, en aquesta inauguració del curs 2014-2015 de la Societat Catalana d'Economia de l'Institut d'Estudis Catalans, dels avantatges i inconvenients econòmics de la independència de Catalunya, no tinc més remei que endinsar-me en el tema abandonant aquestes reflexions inicials.

Són molts els llibres, fullets i declaracions que es refereixen als avantatges que portaria a Catalunya la independència.

Els meus companys de taula avui i col·legues, al mateix temps, en tasques universitàries, el tarragoní Germà Bel i el menorquí Guillem López Casanovas, s'han adscrit a aquesta línia de pensament, com tots podem veure seguint els seus escrits i, fins i tot, veient la seva participació al documental *L'endemà*, de la directora Isona Passola, presidenta de l'Acadèmia del Cinema Català i que, com jo, va rebre la Creu de Sant Jordi, el 2012, per la defensa que sempre hem fet de la identitat de Catalunya en el pla cívic i cultural.

Jo, pel contrari, milito entre els que pensen que les relacions entre la Moncloa i la Generalitat s'haurien de millorar i molt, però que la independència no millorarà la situació dels habitants de Catalunya i més ara que Rajoy ha assumit que vol dialogar amb la Generalitat respecte al «Memorial de 23 greuges» que el

president Mas va presentar-li a la Moncloa a finals de juliol del 2014 i ara que el ministre Luis de Guindos ha dit que cal sortir de l'*impasse* en el qual estem i que ell ajudarà en tot el que pugui a resoldre'l, perquè Catalunya és molt important per a la globalitat de l'economia espanyola i per a la seva credibilitat internacional.

El problema actual no es resol amb la independència, una independència que deixaria coixes ambdues parts, sinó amb una bona negociació respectuosa amb la legalitat com correspon a un «estat de dret» i que segurament ens hauria de dur —com han dit Herrero de Miñón o Muñoz Machado— a impulsar retocs a la Constitució de 1978, sempre que el procés es faci amb lleialtat constitucional.

El nou líder del PSOE Pedro Sánchez vol col·laborar a «retocar» la Constitució per arribar a alguna solució acceptable, però no ens hem d'enganyar: una cosa és buscar una solució acceptable i una altra que el Govern de l'Estat pugui acceptar la independència d'una Catalunya —que suposa el 19% del PIB i el 16% de la població— fent cas omís al fet que el seu mandat l'obliga a fer complir l'article 2 de l'actual Constitució de 1978, que estableix la «indissoluble unitat de la nació espanyola».

Per si això fos poc fre, cal recordar que ni les grans potències mundials ni la Unió Europea donen suport a un procés que pugui conduir a la independència de Catalunya si no es produeix, almenys, una entesa entre Madrid i Barcelona, perquè ningú no vol que apareguin nous estats si no existeix un acord constitucional intern.

No està de més recordar, en aquest context, la diferència dels processos escocès i català sobre la independència:

1. Al Regne Unit no tenen constitució escrita, la qual cosa ha fet que Cameron i Salmond hagin pogut pactar més fàcilment els termes d'un referèndum d'independència.
2. Escòcia va ser un regne independent que va evitar la romanització atrinxerada darrere el mur d'Adrià i, per tant, una entitat política completament diferent fins al Tractat d'Unió del 1707, cosa que no succeeix en el cas de Catalunya, que ja des de temps de la Hispània Citerior dels romans va formar part de la unitat peninsular amb la sola excepció del període de la Reconquesta i els comtes catalans.

3. Escòcia rep uns recursos del Regne Unit que alguns anglesos consideren que es podrien estalviar si Escòcia esdevingués independent. Recordem, a aquest respecte, que Escòcia té una renda *per capita* inferior a la mitjana europea i a la mitjana anglesa i que proporcionalment contribueix menys al finançament global del Regne Unit i de la UE, per molt que té l'atractiu de disposar de petroli.

Catalunya, en canvi, té una renda *per capita* superior a la mitjana espanyola i europea, una diferència de renda que explica els dos terços del dèficit fiscal català, i cal tenir en compte que la solidaritat dels rics amb els pobres està en el DNA de la construcció europea i de l'arquitectura de la Constitució espanyola de 1978. Catalunya no té recursos naturals significatius i ha sigut sempre una economia transformadora.

Fetes aquestes observacions preliminars i abans d'analitzar els diferents punts d'avantatges i desavantatges econòmics de la independència per a Catalunya, em permeto confessar que el resultat global de qualsevol anàlisi econòmica mostra tantes incerteses que al final és la identificació ideològica amb la idea de la independència la que fa que uns i altres autors no tinguin una visió inequívoca.

Jo penso que, no tenint la seguretat que amb una eventual independència els catalans viuríem millor, no cal complicar les nostres vides amb un hipotètic procés d'independència que, en tot cas, tindria alts costos de transició per un període llarg carregat d'incerteses respecte al procés i respecte al seu resultat final.

Vegem alguns dels arguments que cal considerar.

La balança fiscal, les despeses de l'estat propi, el deute i altres qüestions financeres

Al marge dels elements polítics de fricció existents des de l'època del romanticisme a la segona meitat del segle XIX, el tret de sortida del procés actual independentista se situa en l'expressió «Espanya ens roba» o «Espoli fiscal de Catalunya per l'Estat».

Respecte a la qüestió de les balances fiscals, el més clar és a l'aigüera, per molt que s'hagin esmerçat moltes hores d'estudi. Els estudis encarregats per la Generalitat parlen d'un dèficit important per a Catalunya, tant si usem el mètode del flux monetari normalitzat com si usem el mètode de la càrrega-benefici, que modifica, fins i tot, l'ordre en el rànquing de renda de les regions espanyoles, però les diferències en les estimacions són massa grans per donar peu a clamar per la

independència. Tot depèn de les imputacions de les despeses e inversions de l'Estat, i, en aquest sentit, els partidaris de la independència de Catalunya tendeixen a minimitzar-les i els unionistes a maximitzar-les.

Catalunya té dèficit, però no crec sigui possible haver arribat a establir-lo en el màxim de 16.000 milions d'euros, com va fer inicialment la Generalitat, quan alguns càlculs antiindependentistes arriben a dir que Catalunya té ara una balança fiscal favorable. És natural que Catalunya tingui un dèficit fiscal perquè a Catalunya viuen contribuents relativament més rics que al conjunt espanyol i són les persones i no els territoris les que paguen els impostos i contribueixen a les finances de l'Estat. El mateix els passa als madrilenys.

Per altra banda, l'estalvi fiscal derivat de la independència i de poder deixar de contribuir a la solidaritat fiscal amb la resta d'Espanya es veuria en part compensat per la necessitat de posar en marxa l'administració de l'estat propi i s'hauria de passar per una transició difícil per establir un sistema fiscal consensuat entre els partits polítics catalans que fos eficient i, al mateix temps, evités el frau fiscal.

Per tot això, jo no dono tanta importància —com se li dona— al tema de les balances fiscals, perquè el seu càlcul es massa subjectiu, com ens recorda l'exconseller i company meu a la Reial Acadèmia de Ciències Econòmiques i Financeres d'Espanya Antoni Castells, i depèn dels criteris següents: normalització regularitzant el dèficit o no, adscripció de les heterogènies despeses territorialitzades amb més o menys màniga ampla, etcètera.

Els nous càlculs de l'equip del ministre Montoro, que mostren la despesa *per capita* corregida, han acabat, en aquest sentit, d'enredar aquest debat respecte a si existeix o no «espoli fiscal», ja que han arribat a la conclusió que Catalunya no surt perjudicada respecte a la despesa pública.

Per acabar d'arrodonir el tema de la solidaritat fiscal interterritorial, caldria recordar que a l'Ajuntament de Barcelona s'ha calculat que Barcelona té una balança fiscal negativa amb la resta de Catalunya per la senzilla raó que els ciutadans de Barcelona són més rics i a Barcelona hi ha més empreses que a la resta de Catalunya. Això ens porta directament a la discussió sobre quin ha de ser l'àmbit territorial respecte al qual calcular el qualificat d'*espoli fiscal* dels uns contra els altres: barris rics respecte a barris pobres a una mateixa ciutat, comarques riques i pobres, autonomies...

Per altra banda, una part de la insuficiència fiscal de la Catalunya autònoma no deriva tant del règim entre Catalunya i l'Estat, sinó de la caiguda de bases fiscals derivada de la crisi econòmica que ha fet que el sistema pactat a la Llei orgànica de finançament de les comunitats autònomes (LOFCA) no generi els recursos suficients, la qual cosa es veu agreujada per l'asimetria en el repartiment de l'ajust fiscal entre Estat central i comunitats autònomes per respondre a les exigències d'estabilitat pressupostària marcades des de Brussel·les.

Per això, i millor que parlar de resoldre el dèficit fiscal a través d'aconseguir la independència, caldria tractar d'aconseguir per a Catalunya un finançament com els d'Euskadi o Navarra, que tenen un sistema més favorable derivat del fet històric que no es van solleva contra Felip V i van respectar el testament de Carles II a la Guerra de Successió. Haver defensat la causa del desagraït arxiduc Carles quan aquest ja estava instal·lat al tron de Viena va ser un error que es va pagar amb el Decret uniformitzador de Nova Planta de gener del 1716.

Ara ja sabem que aquesta injustícia històrica s'hauria pogut canviar quan es va negociar la Constitució de 1978, però ara no és el moment de recordar per què no es va fer i si, en canvi, de veure de corregir al més aviat possible les seves conseqüències actuals.

Un últim apunt respecte a la fiscalitat s'ha de referir necessàriament a l'evolució de l'ocupació en una Catalunya hipotèticament independent. Si el procés frena les inversions domèstiques i externes, com és previsible mentre s'aclareixen els escenaris de futur, hi haurà més atur i el subsidi d'atur s'haurà de finançar, la qual cosa suposarà un problema addicional respecte a la despesa en seguretat social, ja prou difícil amb les perspectives demogràfiques i de pensions que, com a tot Europa, es plantegen de cara al futur.

En aquest capítol tampoc està del tot clar com s'haurien de repartir deute, actius i passius després de la independència i qui i com haurà de fer front al deute acumulat. Alguns «optimistes» diuen que, com el deute per finançar el forat fiscal va a nom del Regne d'Espanya, Catalunya es podria desentendre de la seva amortització. Si això es fes així de forma unilateral, Catalunya deixaria de tenir accés al crèdit internacional, i això seria un gran inconvenient per al futur del crèdit a Catalunya, ja prou limitat per la manca d'accés al finançament del

Banc Central Europeu —per haver quedat fora de l'eurozona— i pel fet que els bancs catalans atorguen fins ara més crèdits que no pas el volum de dipòsits que obtenen dels residents a Catalunya.

Tot això em fa dubtar que les finances d'una Catalunya independent fossin millors que les d'una Catalunya dins d'Espanya com ara, per poc que fóssim capaços de fer un nou pacte fiscal Generalitat-Moncloa.

Una administració més eficient?

Un dels arguments més invocats pels defensors que la independència portaria beneficis econòmics és que en una Catalunya independent podria donar-se una administració més eficient i podria establir unes prioritats més eficients respecte a la despesa pública i a la gestió econòmica general (sistema fiscal, polítiques monetàries...).

En l'actualitat, les administracions públiques catalanes compten amb uns 300.000 funcionaris i empleats: 180.000 de la Generalitat, 85.000 de les administracions locals, 30.000 funcionaris de l'Estat a Catalunya i 25.000 d'universitats. Tot un capital humà que caldria ampliar per assumir funcions ara organitzades des de Madrid.

Malgrat que es pretengui que l'Administració de la Generalitat seria més eficient, pensem que s'haurien de crear des d'un banc central català fins a un sistema fiscal propi, un cos d'inspecció tributària o, fins i tot, un exercit propi que ens pogués defensar de les amenaces del món actual: terrorisme organitzat, tràfics il·legals, control de fronteres, etcètera. I que tot això seria un procés llarg i complex per completar un nou estat de dret i un nou estat del benestar sostenible per l'esforç fiscal dels contribuents.

El cost d'adaptar els mecanismes administratius catalans a les necessitats regulatòries de la UE no seria, tampoc, menyspreable —si seguíssim dins el marc de la UE— i s'hauria de fer un esforç immens per ser capaços d'administrar els milers de convenis internacionals que ara ja s'apliquen a Catalunya com a part d'Espanya: relacions amb organismes internacionals, convenis fiscals, propietat intel·lectual, transport... El cost de tot això és difícil d'avaluar, com posa de manifest que s'han donat xifres que van des dels 4.500 milions d'euros fins als 12.000 milions d'euros a l'any.

A Catalunya sempre s'han sentit veus respecte a la disfuncionalitat de l'Espanya radial, i és possible que un hipotètic govern català hauria fet ja el corredor mediterrani o hauria solucionat alguns problemes ferroviaris i de carreteres que estan encara per resoldre, però l'experiència del desviament del Llobregat per a l'ampliació del port de Barcelona, la construcció de la nova terminal de l'aeroport del Prat, el pas de l'AVE per Lleida o per Barcelona o l'ampliació de la Fira de Barcelona —per no citar més que uns pocs exemples— posen de manifest que van ser les disputes entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat i no la «ma negra» de Madrid les que van retardar l'inici d'obres ja pressupostades per l'Administració de l'Estat. L'oposició d'alguns ajuntaments al seu recorregut va retardar tot el procés de la «molt alta tensió» i interconnexió elèctrica amb França.

Tampoc cal pensar que un govern d'una hipotètica Catalunya independent tindria menys disfuncionalitats i corrupcions que les ara existents a tot Espanya ni que es podria sostreure a les pressions d'ONG i *lobbies* actualment molt poderosos a Catalunya, sinó més aviat el contrari, com a conseqüència de la proximitat, al mateix temps que la mateixa estructura empresarial minifundista de Catalunya faria difícil corregir el frau fiscal existent.

La Catalunya actual ha vist inversions molt importants pel fet de formar part d'Espanya: el finançament dels Jocs Olímpics de 1992, que al principi no van tenir un suport clar de la Generalitat, en lluita contra l'Ajuntament de Barcelona, fins que el president del Comitè Olímpic Internacional Joan Antoni Samaranch no va posar pau; el sincrotró, el supercomputador Mare Nostrum o, fins i tot, la decisió final del Govern —el ministre Arias Salgado— d'ampliar l'aeroport del Prat fins a convertir-lo en un aeroport de transcendència internacional en contra de la idea de la Generalitat d'ampliar els aeroports de Reus i Girona sobre la base d'un pretès equilibri territorial de Catalunya. Parlar de l'excessiu nombre d'universitats a Catalunya per la mateixa pretensió, ens diu que no sempre la idea de decidir les inversions des de Barcelona seria millor. Fent una referència històrica, caldria recordar que va ser el Govern a Madrid el que va imposar a Barcelona —afortunadament— el Pla Cerdà per a l'Eixample de Barcelona en comptes de l'esquifit pla d'en Rovira i Trias que havia triat l'autoritat local.

La balança comercial favorable amb la resta d'Espanya i les inversions estrangeres

És sabut que Catalunya té una base econòmica diversificada que li dona una gran capacitat exportadora tant respecte a la resta d'Espanya com respecte al món, i això és important respecte al seu efecte econòmic i fiscal global.

Recordem aquí que Catalunya consumeix el 27% del que produeix, la resta del mercat espanyol consumeix el 35% de la producció catalana i el mercat mundial, el 38%.

Catalunya exporta a la resta d'Espanya uns 45.000 milions d'euros i a la resta del món uns 55.000 i manté una balança comercial favorable amb la resta d'Espanya d'uns 20.000 milions d'euros i una balança comercial deficitària amb la resta del món d'uns 11.000 milions, com a conseqüència que Catalunya transforma matèries primeres que venen de l'estranger per vendre-les tant al món com a la resta d'Espanya, un cop abastit el mercat local.

Aquest superàvit comercial amb la resta d'Espanya és important perquè aporta al PIB català i permet compensar el gran dèficit comercial que Catalunya té amb l'estranger, al mateix temps que serveix per traslladar als consumidors de la resta d'Espanya una part de l'IVA pagat inicialment pels fabricants catalans.

Cal recordar que Aragó i València són millors mercats per a les empreses catalanes que França o Alemanya i que, si els mercats espanyols absorbissin només les ràtios del que absorbeixen els millors mercats europeus, es perdria una part important de l'exportació total, la qual cosa redundaria en una disminució de la població ocupada en activitats de venda a l'exterior. Per altra banda, és sabut que les vendes a l'estranger es fan a preus inferiors als que es poden obtenir en les vendes a la resta d'Espanya.

Alguns detractors de la independència diuen que els productes catalans patirien un gran boicot per part dels consumidors espanyols en cas d'una hipotètica independència. Jo no crec en un boicot de grans dimensions si les exportacions són competitives, però sí que és veritat que es produiria un «efecte frontera» que obligaria a reduir els preus d'exportació dels productes catalans amb la subsegüent reducció de beneficis per a les empreses que venen a la resta d'Espanya si —com és previsible— es restableixen barreres duaneres i no duaneres en la nova relació

de Catalunya amb la resta d'Espanya i sobretot per la més que probable sortida de la Unió Europea per un període de temps indeterminat.

Un factor no menys apreciable respecte al futur de les exportacions catalanes és l'efecte que es pot produir si algunes de les grans empreses multinacionals que han fet de Catalunya una plataforma d'exportació decidissin deslocalitzar-se o, almenys, no seguir ampliant les seves plantes a Catalunya com a conseqüència de la incertesa sobre el marc econòmic, fiscal i laboral en què s'haurien de moure en el futur. Aquesta realitat també afectaria negativament algunes grans empreses locals exportadores que ja han declarat que es deslocalitzarien de Catalunya en cas d'independència.

La pèrdua d'atractivitat de Catalunya per a empreses industrials o de serveis que no pensessin de quedar-se o d'invertir a Catalunya pel seu nou estatus de capital d'un nou estat seria millor per als seus negocis a prop de l'administració en una Catalunya independent, seria un element negatiu pel nivell d'ocupació avui derivat de l'activitat a Catalunya de societats multinacionals i de societats multiregionals espanyoles. Així com de les empreses relacionades amb elles que suposen molts llocs de treball indirectes.

Compensar la pèrdua de dinamisme que suposaria per a les empreses passar d'un mercat local de 47 milions d'habitants —com és ara el cas del mercat espanyol— a un mercat de 7,5 milions, com és el cas de Catalunya, és quelcom que només podria evitar-se amb un sistema d'incentius fiscals o legislatius no sempre possibles en el marc de l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE) o de la UE del que una hipotètica Catalunya independent no podria marginar-se sense prendre mal.

Seria molt més independent del món i dels mercats una Catalunya políticament independent d'Espanya?

Arribats ací i abans de passar a l'element de valoració que jo considero més important per a una Catalunya independent i que no és altre que l'impacte positiu o negatiu sobre el ritme de creixement de Catalunya que podria tenir la independència, vull incidir en un tema que crec de la màxima importància: el de la «independència real» que Catalunya podria guanyar en un món globalitzat

en què els mercats, les multinacionals i multiregionals i les normes globals ho condicionen tot.

En aquest camp, la capacitat de negociació de la Catalunya de 7,5 milions d'habitants no seria la mateixa que l'actual d'Espanya, amb 47 milions d'habitants, integrada a tots els organismes internacionals i observadora permanent al G-20, per molt que les dificultats econòmiques dels últims temps hagin fet perdre punts a la «marca Espanya».

No em sembla sensat fer el «discurs de la por», dient que les multinacionals marxarien de Catalunya en massa, però, amb l'excepció de les empreses que busquen estar a prop del poder polític per raons diverses, seria la racionalitat econòmica la que impulsaria les multinacionals i les multiregionals —sobretot madrilenyes— a quedar-se a Catalunya o a anar-se'n, i això dependrà de la seguretat jurídica i econòmica que trobin i del grau d'atractivitat que el nou govern d'una Catalunya independent aconseguís impulsar.

Molts cops es parla d'atractivitat parlant d'insuficiència de certes infraestructures, però aquest és un tema negociable i que no cal impulsar-lo a través de la independència, sinó d'una millor relació de la Generalitat amb el Govern de l'Estat, cosa que ara sembla marxar després de la llista de vint-i-tres reivindicacions econòmiques presentades pel president Mas al president Rajoy en la seva reunió a la Moncloa a finals de juliol del 2014 i per molt que el clima de diàleg entre Madrid i Barcelona s'hagi enterbolit amb la perspectiva de la convocatòria del referèndum d'independència del 9-N, al qual el Govern de la Generalitat no sembla disposat a renunciar malgrat les advertències adverses dels advocats de l'Estat.

El tema de l'accés als mercats financers és cabdal en aquest àmbit, com també ho és el de la participació de la Catalunya hipotèticament independent a la Unió Europea i a l'euro, al qual em referiré al punt següent.

Una Catalunya independent amb fort dèficit pressupostari no seria jutjada benèvolament pels mercats financers, amb la qual cosa la Generalitat tindria difícil accedir al crèdit internacional i les empreses difícilment podrien aconseguir la liquiditat necessària per finançar inversions i despeses de funcionament.

La participació a la Unió Europea i a l'eurozona

Responsables de la Generalitat han arribat a dir que la independència ni es plantejaria si pel fet de la independència Catalunya quedés fora de la UE, perquè, en tal cas, el restabliment de barreres duaneres seria un autèntic desastre per a una economia transformadora i molt oberta a importacions i exportacions com la catalana. A més, Catalunya no podria gaudir dels avantatges comercials obtinguts per la UE a països tercers.

Aquest és un tema molt important per a Escòcia —que ara s'està adonant del que perdria si en el seu referèndum del dia 18 d'octubre vota la independència—, però encara més per a Catalunya, perquè els escocesos només haurien de negociar el reingrés a la UE amb els «28» i la utilització de la lliura esterlina amb el Banc d'Anglaterra si aconseguissin un *opt-out* respecte a l'euro en el tractat d'adhesió, però el govern d'una Catalunya independent hauria de renegociar un problemàtic reingrés supeditat a la unanimitat dels «28» i un més que problemàtic continuïsmen en la utilització de l'euro amb el corresponent suport del Banc Central Europeu, perquè sense l'euro els tipus d'interessos per al deute català augmentarien i l'economia catalana no tindria gaire viabilitat financera i, al mateix temps, les entitats financeres catalanes haurien de traslladar les activitats a llocs on el Banc Central Europeu pogués exercir la seva funció supervisora en el marc de la «unió bancària europea».

Això ho han dit el Consell Assessor per a la Transició Nacional en diversos dels seus divuit informes —ara integrats en un conjunt com a llibre blanc de la Generalitat— i també ho ha dit molt clarament Stiglitz respecte al cas escocès: «Un nou estat independent amb un nou sistema monetari sense banc central i sense supervisió es quedaria amb poc o nul accés al crèdit internacional, la qual cosa determinaria que es quedés sense liquiditat i això tindria uns efectes molt negatius sobre les possibilitats de creixement econòmic perquè, endemés, es produiria una fuga de dipòsits dels bancs regionals.»

Sense estar dins la UE caldria veure que succeiria respecte a la participació a l'espai Schengen o al programa Erasmus o a les ajudes als agricultors que suposa la política agrària comuna de la UE o als investigadors subvencionats pels programes marc de recerca de la UE. També caldria veure si els exportadors i turistes catalans a l'estranger podrien beneficiar-se de la protecció diplomàtica i

consular que brinda la ciutadania europea i que, com és sabut, només és atorgada a ciutadans dels estats membres de la UE.

En aquest terreny no cal fer-se il·lusions respecte que la UE consideri Catalunya molt important per «deixar-la escapar». Catalunya és només una de les 273 regions europees i només representa l'1,4% de la seva població i el 1,5% del seu producte. Catalunya seria contribuent net al pressupost de la UE, però amb una magnitud que no justificaria que els «27» es volguessin posar en contra d'Espanya.

Resulta obvi que Catalunya podria continuar amb l'euro, però només *de facto* i sense imbricació institucional, perquè si tingués la temptació d'adoptar una moneda nova la incertesa determinaria una propensió a les devaluacions recurrents que arruïnarien les empreses, particulars i Govern endeutats en euros i que haurien d'amortitzar el seu deute en una moneda nova depreciada, amb l'esforç addicional corresponent.

La sortida de Catalunya dels organismes internacionals

Però no només cal avaluar la importància de sortir de la UE i d'haver de renegociar un difícil ingrés, que seria impossible si algun dels actuals vint-i-vuit estats membres vetés l'ingrés de la nova Catalunya estat, sinó que caldria pensar que Catalunya deixaria de pertànyer als organismes internacionals que en la vida actual són totalment necessaris. Què faria una Catalunya exclosa de l'Organització Mundial de la Salut davant d'una epidèmia d'Ebola? Qui ens donaria suport de balança de pagaments sense participar al Fons Monetari Internacional? Qui defensaria les exportacions de les pràctiques deslleials que ara impedeix l'Organització Mundial del Comerç, o qui defensaria les empreses catalans a l'estranger dels atacs dels governs estrangers sense estar al Centre Internacional de Diferències Relatives a Inversions del Banc Mundial?

Per a Catalunya, el sector exterior, exportacions i turisme, és fonamental, i això requereix l'empara de l'Organització Mundial del Comerç a través de l'Acord general sobre aranzels duaners i comerç (GATT) i l'Acord general sobre el comerç de serveis (GATS).

No només amb el voluntarisme de dir que una Catalunya independent separada d'Espanya entraria sense problemes a les Nacions Unides o els principals organismes internacionals n'hi ha prou.

De fet, Catalunya no té fins ara «padrins» internacionals de pes per aconseguir-ho, per molt que la Generalitat a través del Consell de la Diplomàcia Pública de Catalunya (DIPLOCAT) estigui fent esforços per aconseguir-ho. Merkel, Hollande, Juncker, Obama i altres líders mundials s'han manifestat en contra del procés català per la independència, i pensem que altres països membres permanents del Consell de Seguretat de les Nacions Unides i amb problemes de separatisme intern tampoc veuen clar que el fet de donar suport a una eventual independència de Catalunya no provoqués un efecte contagi per a ells.

Les incerteses de la independència i l'atenció de la Moncloa als problemes que bloquegen el creixement de Catalunya

El president Artur Mas ha dit recentment que Catalunya està liderant la recuperació de l'economia espanyola en termes d'exportació, turisme, creixement i creació de llocs de treball.

Per altra banda, les campanyes de la Generalitat de Catalunya a l'estranger per atreure inversors estrangers descriuen Catalunya com un país desenvolupat amb bones infraestructures materials i immaterials, amb un port que és el primer del Mediterrani i que s'està posicionant molt bé per a l'entrada d'importacions xineses cap al centre d'Europa, amb les quatre capitals de les seves quatre províncies connectades per l'AVE, amb un aeroport a Barcelona amb creixement ràpid, amb més universitats exemplars per atreure projectes europeus de recerca, amb un sincrotró o un supercomputador que està entre els primers d'Europa, amb uns clústers industrials ben equipats i amb una estructura d'acollida turística i de fires i congressos remarcable.

Si això és així, malgrat l'existència del dèficit fiscal amb Madrid, caldria preguntar-se si una Catalunya que lidera Espanya —com de fet ho ha fet econòmicament des del segle XVIII— ha d'aventurar-se pel camí d'una independència plena d'incerteses que pot espantar potencials inversors nacionals i estrangers que, sense aquestes incerteses, crearien molts llocs de treball.

Els presidents de la Cambra de Comerç de Barcelona, Miquel Valls, i del Foment del Treball Nacional, Joaquim Gay de Montellà, han dit al president de la Generalitat de Catalunya que les empreses no volen incertesa i sí corregir

els defectes, friccions i problemes de relació entre la Generalitat i la Moncloa avui existents.

Quan parlem dels vint-i-tres punts que el president Mas va presentar com a reivindicacions econòmiques, culturals i d'obra pública al president Rajoy el 30 de juliol del 2014 sabem exactament del que estem parlant: de millorar el finançament per a Catalunya, d'aconseguir infraestructures que poden considerar-se bloquejadores del creixement català, de permetre millorar l'objectiu de dèficit català amb relació al permès per la UE a Espanya en el marc del Tractat Pressupostari i d'Estabilitat, del lligam per tren Barcelona-aeroport, de millor finançament per a sanitat, educació i dependència i d'evolució de certes regulacions de l'Estat en relació amb l'especificitat de Catalunya.

Quan parlem, en canvi, d'una Catalunya estat independent entrem en un terreny atractiu des de la perspectiva política i de l'entusiasme que suscita el missatge independentista en relació amb el poc entusiasme que suscita el funcionament actual de la societat espanyola, però la independència és un terreny ple d'incògnites respecte al que reportaria al benestar de la ciutadania que poc o res té a veure amb el que volen certs partits polítics i algunes organitzacions privades independentistes.

Si a això hi afegim la complexitat constitucional i la poca certesa que una Catalunya independent es pogués governar millor tota sola, s'imposa la prudència i desterrar anhels i mites que maximitzen els greuges existents i minimitzen tot el cabal derivat d'una economia catalana integrada a la resta d'Espanya des de molt més enllà del 1714.

Els indignats tenen raó quan es queixen que la nostra economia no manté la societat del benestar que teníem fins al 2008 i no és capaç de corregir desigualtats, corrupció i frau, però l'economia espanyola mostra fortaleces que influeixen favorablement sobre l'economia catalana, i no crec que sigui amb la independència que es puguin solucionar els problemes economicosocials que ara tenim. El problema és més profund. L'èxit electoral de Podemos ho posa clarament de manifest.

Guillem López Casasnovas¹

Els arguments: la viabilitat econòmica

La viabilitat econòmica de Catalunya com a nou estat dintre de la Unió Europea no està en qüestió: el nostre és un país prou desenvolupat i amb una cultura econòmica i empresarial prou forta per poder portar les rengles del seu destí. Són, per contra, els condicionants polítics —de major o menor respecte a la decisió democràtica que la ciutadania en el seu cas expressés— els que poden marcar uns costos de transició més o menys alts per al que pugui ser, ara sí, la viabilitat del procés.

Tres foren els àmbits estudiats: el tributari (responsabilitats en l'exercici de noves competències recaptatòries, reguladores i d'inspecció); el financer (supervisió d'entitats creditícies, d'assegurança i fons d'inversió, i de mercats de valors i institucions col·lectives), i el comercial (institucions internacionals, acords i convenis comercials).

La tributació

En el primer dels àmbits, es remarcà la importància de construir una nova cultura tributària de compliment no supeditat a la repressió inspectora: la maquinària informàtica i de sistemes d'informació i estadística de control ha d'existir, però ha d'operar com a referència per a la col·laboració dels contribuents, per una banda, i la corresponent lleialtat del fisc, per l'altra. Dues legalitats imposades, amb un únic compliment transitori i no imposat a una de les dues, amb separació de declaració i pagament de les obligacions tributàries, es veien com una via potencial d'avenç a curt termini, per la capacitat d'estoc d'informació i per la seva major continuïtat a la vida de les empreses i dels ciutadans contribuents.

Certament s'haurà d'acabar decantant la implementació de les legalitats a favor d'una administració tributària, per la qual cosa es consideraran importants aquells reclams que generin més complicitat entre contribuents i Administració: més seguretat jurídica, coherència en les respostes a consultes vinculants i, per sobre de tot, el convenciment que el nou govern proveïdor fa un millor ús de l'esforç

¹ Conferència del 15 de setembre de 2014 a partir d'un text elaborat pel mateix autor per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans i Òmnium Cultural i reproduït en format divulgació al *Punt Avui* el 8 de desembre de 2013 i al *Catalan International View*, en llengua anglesa, «The economic and financial challenges facing an independent Catalonia», núm. 17 (Spring 2014), p. 28-32.

fiscal dels ciutadans en la gestió dels interessos públics. D'aquí la importància que una nova administració fiscal sàpiga trobar palanques facilitadores del procés amb un cos d'inspecció, en bona part de nova contractació, format i habilitat en aquests objectius. Aquesta tasca pot semblar ingent si s'ha de fer en escenaris de no cooperació interadministrativa, en què té, desafortunadament, menys rellevància l'agent europeu, encara que es mostri un respecte exquisit per les directrius, acords i convenis, tant de la Unió Europea (UE) en general (es deixi estar o no el país a l'eurozona) com de l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE). Aquesta tasca és, però, possible des del convenciment que se sap el que es vol, es fa de manera pausada, sense estirabots, i evitant tot sentiment d'impunitat fiscal. Sens dubte, això exigeix una continuïtat de la legislació fiscal preexistent, encara que no agradi, pel bé superior del valor de la seguretat jurídica en el funcionament de la vida econòmica.

Regulació i supervisió financera

A l'esfera de la regulació i supervisió financera, l'acord fou gairebé total respecte al valor de l'euro com a moneda d'ús comú, fins i tot en el cas de restar fora de l'eurosistema (més que probable en escenaris de no cooperació) i/o de l'eurozona. I assolit aquest ús, millor si es basa en un acord monetari (com en els casos d'Andorra i Mònaco) o, altrament, amb l'adopció unilateral (Kosovo i Montenegro). Cal fer el que calgui —el que ens demani Europa— per a aquesta continuïtat, tal és el valor que es dona a la seguretat jurídica del manteniment en euros per les transaccions empresarials de les companyies d'aquí o de fora i aquí localitzades. En qualsevol cas, es considera necessari un incipient supervisor nacional, amb les capacitats i competències reguladores i supervidores i els cossos d'inspecció corresponents, davant la falta de subrogació competencial del Banc d'Espanya a les noves tasques. La posada en marxa dels mecanismes europeus de supervisió única poden alleugerir en part aquesta funció. En tot cas, estar fora de l'eurosistema es considerarà un mal menor; més rellevant es creu el fet que si s'està fora de l'eurozona resten limitats els col·laterals de cara a la liquiditat del Banc Central Europeu. No és aquesta una qüestió d'accés a la liquiditat, resoluble mitjançant filials o sucursals a la península Ibèrica o a qualsevol altre estat de la Unió, com del *quantum*. En tot cas, els perills d'aquella restricció —pels efectes en l'escenari catastrofista de «no acord»— es creu que els minoraria

finalment la mateixa UE com a tercer agent aquí molt rellevant. Per això es preveu que sigui interès de la Comissió i del Consell Europeu clarificar el rol que voldran atorgar al Govern de Catalunya, ja com a «continuador» (manteniment dels drets de ciutadania europea i altres aspectes laterals, mobilitat, moneda), i restar, així, corresponsables en deures també del deute sobirà preexistent del Regne d'Espanya, o del que s'anomena *successor* —seqüencials en el temps, sense continuïtat en l'assumpció d'obligacions.

La disposició de la voluntat fortament europeista dels reunits era la de «fer aquí el que digui Europa», en el sentit que es considera que sabrà calibrar prou bé les conseqüències d'una o altra decisió, i no solament en clau nacional o espanyola, sinó sobretot europea, de construcció de l'espai comú, de respecte als compromisos i de garantia dels creditors del Regne d'Espanya. Eren majoria en aquest sentit els qui pensaven que la mateixa Unió afavoriria un acord, ja que deixar de banda per inanició un grup de ciutadans europeus seria insensat i, en qualsevol cas, acabaria arrossegant el mateix Regne d'Espanya, ja que la solvència del seu deute s'afebliria fortament i així la mateixa credibilitat de la construcció europea.

Malgrat que es van jutjar amb detall les inconveniències de l'escenari catastrofista (en aspectes relatius a l'operativa del Target II, cambra de compensacions, o *credit crunch* d'una economia avui molt endeutada, amb *haircuts* i *ratings* diferencials que poden penalitzar el deute del Govern de la Generalitat i dels agents econòmics catalans), es mantenia el convenciment que la UE no ho permetria, i no per un tema de governs, sinó de ciutadans, i que en el pitjor cas els efectes serien només a curt termini.

El comerç exterior

Finalment, en l'àmbit del comerç exterior, l'acord era total sobre la conveniència de no configurar estructures duaneres separadores, a les quals explícitament es renunciaria mostrant vocació integradora i la garantia màxima d'estabilitat en els negocis. En el cas de restar fora de la UE, es buscava un acord comercial (no es requereix unanimitat per a això en el si del Consell Europeu i no existeix possibilitat de veto). No caldria córrer tampoc en aquest sentit a abraçar-se a l'Organització Mundial del Comerç, per no trobar-se després limitats en el moment de l'acord amb la UE per la clàusula vigent d'extensió de la «nació més afavorida».

Si l'acord comercial que Catalunya signés fos d'incorporació a l'Espai Econòmic Europeu —tipus Noruega— o d'unió duanera —tipus Andorra—, aplicaria l'aranzel exterior comú a les importacions procedents de fora de la UE. Cap altre aranzel no estaria vigent, ni per a les importacions comunitàries ni de fora de la UE. En cap cas, doncs, una tarifa exterior comuna no seria postulada, de manera que es mantindria el lliure trànsit de mercaderies, i es mostraria, així, una màxima disposició a seguir les recomanacions que Europa instrueixi a les noves estructures per al bon funcionament de l'espai europeu de lliure comerç.

S'és conscient que són consubstancials les estructures d'inspecció fronterera (controls veterinaris, inspecció fitosanitària) del Servei d'Inspecció, Vigilància i Regulació de les Exportacions (SOIVRE), així com de la inspecció de la qualitat comercial, l'examen documental, el control dels productes d'importació i exportació, la certificació, la iniciació d'expedients sancionadors, etcètera, i de la necessària participació en organismes de qualitat i certificació. Però s'és conscient també d'altres solucions acotades a partir de les virtualitats que dona l'Espai Econòmic Europeu, que permet una unió duanera específica (Andorra, San Marino, Mònaco i Turquia), amb aranzel comú, i dels diferents acords comercials de lliure comerç que té la UE amb vint-i-dos altres països (alguns d'aquests no són ni tan sols membres de l'ONU, com l'Autoritat Palestina). La llista de països inclou Albània, Bòsnia i Hercegovina, Montenegro, Macedònia i Sèrbia. També inclou països amb què la UE té interessos comercials considerablement menors que els que té amb un país veí com Catalunya (Hondures, Nicaragua, el Perú o Sud-àfrica).

D'altra banda, l'acció de promoció exterior té ja el suport important dels organismes d'ACCIÓ amb xarxa d'oficines comercials a desenvolupar, però de les que es coneix ja el camí per a fer-ho amb concordança amb la política exterior del Consell de la Diplomàcia Pública de Catalunya (DIPLOCAT) o de qui assumeixi les seves actuals funcions.